

D E C E M B E R 1 9 5 4.

MEDEDELINGENBLAD VAN DE
NEDERLANDSE WERKGEMEENSCHAP VOOR INDIVIDUALPSYCHOLOGIE

Redactie: Mevr. G.Polak-de Meyer: Reynier Vinkeleskade 24
Amsterdam-Z., Tel.99028

de Heer J.Vinkenborg
Mevr. C.A. Hoogendoorn-Brëas.

CAUSALITEIT VERSUS INDETERMINISME.

Met de probleemstelling "Causaliteit versus Indeterminisme" komt het nog onopgeloste vraagstuk van de menselijke vrije wil, waarover reeds eeuwenlang gedisputeerd is, weer naar boven.

Wij zouden deze twee begrippen achter anders tegenover elkaar kunnen stellen, niet als òf het een òf het ander, maar als twee principes, die bij de menselijke ontwikkeling voortdurend tegen elkaar afgewogen moeten worden. Misschien komt de formulering "Causaliteit en Indeterminisme" de oplossing het meest nabij.

Elk levend organisme wordt causaal bepaald door datgene, wat het meebrengt en verder door de beïnvloeding door het milieu. Ook de mens wordt geboren met bepaalde eigenschappen, waarvan de ontplooiing door zijn omgeving gunstig of ongunstig wordt beïnvloed.

Hij ervaart echter reeds vroeg in het leven een derde vorm van wezensbepaling. Hiervan is de eerste uiting het "neen" zeggen van het kind, aanvankelijk slechts gericht naar buiten als afweer tegen invloeden van de omgeving. Doch het bevat in de kiem reeds een nieuw element: het op eigen doel gericht streven tegen de causaliteit in.

Deze nog onbewuste zelfhandhaving van de individualiteit komt niet meer uit het instinct, doch uit het voorstellingsvermogen voort en is een eerste demonstratie van de zelfstandige geestkracht, waarmee het individu in de causale loop der dingen vermag in te grijpen.

Volledig blijkt deze geestkracht eerst dan, wanneer zij zich niet meer alleen als protest tegen de buitenwereld uit, maar zich ook, op een hoger niveau naar binnen richt en het gehele innerlijke leven daardoor gemetamorphoseerd wordt.

Dit vermogen om in verantwoordelijkheid voor zichzelf

scheppend werkzaam te zijn, dit opperste stadium van menselijke ontwikkeling, geeft Alfred Adler als volgt weer: "Hoe het ook met de mens gesteld is - hij kan ook anders". Dit "anders kunnen" is het, wat de mens, boven de oorspronkelijke causaliteit uit, tot vrije zelfbepaling opheft.

Om de kracht die "ook anders kan" te doen rijpen tot een levende geestelijke kiem van doelbewuste activiteit, moet de kinderlijke fase de aanvankelijk afwerende zelfhandhaving tegenover de buitenwereld, uitgroeien tot het volwassen menselijk vermogen om telkens weer te kiezen tussen ja en neen.

Voltrekt deze ontwikkeling zich, dan is de mens het zuiver causale stadium ontgroeid. Dat wil niet zeggen, dat de causaliteit ooit verdwijnt om voor iets anders plaats te maken. Maar de menselijke geest werkt op de causaliteit in; door dit integratieproces verliest het causale zijn oorspronkelijk dwingende macht.

In deze zin kan men spreken van "Causaliteit en Indeterminisme" als van een ontwikkeling. In ieder mens leeft, min of meer verborgen, de mogelijkheid zich te richten op een zelfgesteld doel. Deze mogelijkheid is de ware kern van de mens, is datgene, wat als zijn meest wezenlijke, zijn ware zelf in zijn persoonlijkheid doorklinkt.

Mevr. G.von Sassen.

MEDEDELINGEN VAN HET SECRETARIAAT.

- Secretaresse/penningm.: Mevr. C.A. Hoogendoorn-Bréas,
Jozef Israëlskade 98 ' ' ',
Amsterdam Zuid, telefoon 720450.
- 2e secretaresse : Mevr. W.I. Steiner-Veth,
Frans van Mierisstraat 134 hs,
Amsterdam Zuid, Telefoon 721114.
- Cursusorganisatie : Mevr. M.A. Heyligers-Van der Sijp,
Gerrit van der Veenstraat 51 b,
Amsterdam Zuid, Telefoon 720881.

Betalingen bij de Amsterdamse bank, bijkantoor Van Woustraat te Amsterdam, postgiro 53251, gemeentegiro A.A. 15, ten behoeve van de Werkgemeenschap voor Individualpsychologie.

8 Januari wordt de jaarvergadering gehouden, Na afloop hiervan zal de film "Feelings of rejection" vertoond worden, met toelichting van Mejuffrouw W.M. Nijkamp.

Het boek van Dr. Müller "Du sollst ein Segen sein" is verkrijgbaar bij Boekhandel Erasmus, Spui 2, Amsterdam (ook via Uw eigen boekhandel). Prijs f. 7.~~90~~.

U kunt daar ook bestellen "Die bedeutung des Minderwertigkeitsgeföhls für den Alkoholismus", door Dr. Zurukzoglu en Nussbaum.

Bij Uitgeverij Muusses, Purmerend, is de folder "Tien geboden voor opvoeders" weer verschenen. De tekst is iets gewijzigd. Prijs 10 cent.

Naast de reeds bestaande werkgroep zijn twee nieuwe gevormd. Er worden scripties, congreslezingen, gevallen uit eigen praktijk, etc. besproken.

Wie weet de adressen van de volgende cursisten, die de cursus niet afmaakten en nog boeken in hun bezit hebben?

Heer A. v. Steen,					laatste adres ons bekend: Hoogtekadijk 70, Amsterdam.
Mej. J.P. Feringa,	"	"	"	"	: Postjeskade 20', Amsterdam.
Heer D.H. de Haas,	"	"	"	"	: v.Ostadestr.239', Amsterdam.
Heer H.H.J.G. v.d. Eerenbeemt,	"	"	"	"	: Zonnebloemlaan 20, Aerdenhout.

INTERNATIONALE ZOMERCURSUS.

De Internationale Vereinigung für Individualpsychologie heeft het plan opgevat om ieder jaar een internationale zomercursus te houden. Wij werden uitgenodigd om in 1955 de organisatie hiervan op ons te nemen.

De cursus zal in de eerste helft van Augustus gehouden worden en 10 dagen duren. Het onderwerp is: Tussenmenselijke verhoudingen.

Speciaal problemen op paedagogisch en bedrijfspsychologisch gebied zullen aan de orde gesteld worden. Wij verwachten verschillende bekende buitenlandse sprekers.

Het wordt een vacantie-werkcursus. 's Morgens en 's avonds zullen lezingen en groepsbesprekingen gehouden worden. 's Middags is men vrij. Vooral met het oog op de buitenlandse deelnemers worden enige excursies ingelast.

Wij doen een beroep op alle medewerkers om naar vermogen ertoe bij te dragen, dat deze cursus een succes wordt.

Het secretariaat wil graag suggesties hiertoe ontvangen.

Op 8 december 1954 verdedigde de Heer G.B.G. Vermey zijn proefschrift, ter verkrijging van de graad van doctor in de Geneeskunde, aan de Rijksuniversiteit te Leiden.
Het onderwerp van het proefschrift is:

Overdracht en tegenoverdracht.

Een beschouwing over de waarde van deze psychologische begrippen voor de individualpsychologische methodiek.

Wij treffen twee stellingen aan, die wij hier weergeven:

1. Het principe van de overdracht heeft geen therapeutische waarde voor de individualpsychologische methodiek.
2. De psychoanalyse heeft haar theorie en techniek gegrondvest op de pathologische aspecten van het gebonden-zijn aan de ander, de individualpsychologie heeft daarentegen meer belangstelling voor de pathologische aspecten van het streven naar individualiteit.

Wij mochten het genoeg hebben uitgenodigd te worden voor deze promotie, waaraan wij gaarne voldeden en ons konden overtuigen van de ernst, waarmee de individualpsychologische literatuur is doorgewerkt, en de verdediging geschiedde. Het proefschrift ligt in onze bibliotheek ter lezing.

H.-v.d.S.

Mw. B.F. van Walsen-Kaplan, lid van de Werkgemeenschap en docente aan de cursus, is benoemd tot bestuurslid van de Vereniging voor Paedagogiek afdeling Haarlem.

VERSLAGEN VAN BIJeenKOMSTEN VAN DE WERKGEMEENSCHAP.

Op de bijeenkomst van 25 September sprak Mw. G. von Sassen over een beschrijving van Freud over eigen levenswerk.

In het jaar 1925 verscheen in een boek met ergografieën (beschrijvingen van eigen levenswerk), van grote artsen, ook een korte beschrijving door S. Freud over zijn eigen werk. Door de beperktheid geeft zij een goed overzicht van zijn uitgebreid levenswerk, waarvoor anders - om het te kunnen overzien - een langdurige studie nodig is. Vooral geeft het een duidelijk beeld van de wegen, die hem tot de

dieptepsychologie hebben geleid, iets, dat tot dan toe in de wetenschap niet was behandeld. De eerste schrede in deze richting was zijn beknopte studie over de suggestie-therapie in de hypnose na zijn bezoek bij Chacot in Parijs. Belangrijker voor hem was de nog weinig bekende behandeling van een ernstig ziek meisje door Dr. Breuer in Wenen. In de loop van twee jaren had deze haar ertoe gebracht, d.m.v. vraaggesprekken en door "hypnose" het ontstaan van haar symptomen, die slechts haarzelf bekend konden zijn, op te sporen en uit te spreken, waardoor de symptomen verdwenen.

Freud onderkende onmiddellijk de betekenis van deze werkwijze, door Breuer katharsis genoemd. Hij heeft ze vele jaren in zijn praktijk als zenuwarts met goede resultaten toegepast. Hij deed daarbij de ervaring op, dat de onder hypnose ontstane genezing soms niet van lange duur was. Hij probeerde nu dezelfde methode in waaktoestand toe te passen en dit lukte. Daarmee was het contact tot stand gekomen tussen het bewuste en het onbewuste, welke ontdekking tot Freud's grote beroemdheid heeft bijgedragen.

Freud stelde zich echter niet zoals Breuer tevreden met het resultaat der genezing, welke inzet, wanneer de patiënt de aanleiding van zijn symptomen ontdekt. Freud wilde de oorzaak van de ziekmakende werking weten. Met dit onderzoek trad hij in een diepere laag van de ziel, waaruit hij twee conclusies trok.

Op dit punt houdt ook in zijn ergografie de logische lijn op. Aan de ene kant vindt hij de sexuele aetiologie, aan de andere kant ziet hij de verdringing als oorzaak.

Deze laatste karakteriseert hij als volgt: "Het Ik trekt zich terug van de innerlijke en uiterlijke belevingen, die op een of andere wijze pijnlijk geweest zijn, hetzij schrikjagend, hetzij smartelijk of beschamend voor het waardegevoel der persoonlijkheid en door dit terugtrekken worden zij vergeten en daarmee verdrongen."

Men krijgt hier de indruk, dat de belevingsmogelijkheden, door welke de verdringing wordt veroorzaakt, van verschillende aard kunnen zijn, en niet alleen van sexuele oorsprong.

Drie bladzijden daarvoor evenwel zegt hij: "Aan iedere neurotische ziekte liggen zware sexuele misbruiken ten grondslag. Zo kwam ik ertoe de neurosen in het algemeen als storingen van de sexuele functie te zien."

Aan het einde van deze alinea schemert iets bij hem

door van zijn dubbele zienswijze, in de woorden: "Om te verhinderen, dat dit verkeerd begrepen wordt, wil ik er de nadruk op leggen, dat het verre van mij is het bestaan van een psychisch conflict bij de neurose te loochenen. Deze bewering duidt er alleen op, dat de symptomen van deze ziekten niet psychisch vastgelegd en analytisch oplosbaar zijn, maar als directe toxische gevolgen van het gestoorde sexuele chemisme moeten worden beschouwd."

Maar de volgende zin begint al weer met "de aetiologische rol van de sexualiteit". De begrippen symptoom en oorzaak, het verdrongene en het verdringende, glijden over en door elkaar heen. Hier nu laat de ergografie iets doorschemeren van het ontstaan van de problematiek der psychoanalyse. Freud zelf schrikt terug voor de consequenties van eigen vondsten. Want wat is het "Ik", dat hij de actieve factor van de verdringing noemt? Toch zeker iets, dat de wetenschap als onwetenschappelijk moet afwijzen.

Van meet af aan werd Freud door de medische faculteit niet au sérieux genomen met zijn hypnose- en zijn suggestie-therapie. Nu echter komt hij in tweestrijd met zichzelf; dit speelt zich af op een halve bladzijde van de ergografie, waar hij begint met de bewering: "alle neurosen als storingen van de sexuele functie te zien" en eindigt met de erkenning, dat hij ook het psychisch conflict niet uitsluit en de symptomen uit het gestoorde sexuele chemisme afleidt."

Onmiddellijk na de eerste zin, waarin Freud voor de allereerste keer op de betekenis van het sexuele voor de stoornissen van het zieleleven wijst, staat de voor een wetenschappelijk opstel wel zeer opvallende zin: "Mijn medisch geweten voelde zich daardoor gerustgesteld".

Het finale principe, dat in de verdringing werkzaam is als "Kräftenspiel von Absichten und Tendenzen" gaat strikt tegen de categorie van de causaliteit, het fundament van de gewone wetenschap, in. Dat principe leeft ook nog in zijn eigen onbewuste geweten en brengt hem in een onoplosbaar conflict. Wanneer dit conflict in een acuut stadium treedt, houdt hij aan het sexuele vast, de laatste schakel tussen lichaam en ziel, als het geheimzinnige laboratorium van alle scheppende krachten van de mens, het laatste bolwerk van causale noodzaak op de grens van de ziel. Hierachter verschanst hij het uit zijn eigen problematiek geboren tweeslachtige wezen, dat als psycho-

analyse in de plaats van de katharsis treedt.

Het blijft de grote verdienste van Freud, dat hij als eerste vanuit de wetenschap een brug slaat van het bewuste naar het onbewuste, van de materie naar het gebied van de geest. Maar de vele belangrijke vondsten, die hij ook later in nooit ophoudende werkkraft uit de diepten naar boven haalt, worden verwrongen in de lachspiegel van het psychoanalytische dogma, en niet alleen in werkelijkheid vertrokken, maar zelfs op hun kop gezet. Daarmede is de menselijke vrijheid uitgeschakeld.

G.H.v.S.

De bijeenkomst van 23 October was geheel aan het Internationale Congres gewijd. Na een kort overzicht gegeven te hebben van het verloop van het congres, gaf Dr Levy ons verslag van de door Dr Alexandra Adler en door Dr A. Müller gehouden voordrachten.

Dr Adler had in haar lezing "Probleme der Psychotherapie" een samenvatting gegeven van de huidige kennis van de verschillende ziektebeelden en hun individualpsychologische therapie. Merkwaardig dat ook in neurosen een zekere mode blijkt te zijn!

Uit de voordracht van Dr Müller "Der anthropologische Rahmen der Individualpsychologie" noemen we de door hem zelf samengevatte vijf aspecten van de mens:

Der Mensch ist ein einheitlichts, ganzheitliches.

Der Mensch ist ein zielgerichtetes Wesen.

Der Mensch lebt gemäss seiner Meinung über sich und die Welt.

Der Mensch ist ein geistiges Wesen. Er ist relativ frei, und damit relativ verantwortlich.

Der Mensch ist ein Wesen, das nur in Beziehung leben kann, und zwar in Beziehung seinesgleichen.

Dr. Müller beëindigde zijn lezing met: "Gott hatte unseren Meister und Dieser sein Gott sprach aus ihm". Naar aanleiding hiervan ontstond een levendige discussie over de vraag of men vrij is zijn eigen levensbeschouwing aan de Individualpsychologie toe te voegen. Men kwam tot de slotsom, dat ieder het recht heeft uit de Individualpsychologie

eigen levensbeschouwelijke conclusies te trekken en die te uiten, maar dat men altijd duidelijk moet aangeven waar de I.P. ophoudt en de eigen mening begint. Wat Dr Müller in zijn voordracht ook gedaan had. Het was verheugend te ervaren, dat we over dit moeilijke onderwerp zo open en prettig met elkaar van gedachten konden wisselen.

Na de maaltijd werd door Dr Levy de oprichting van de Internationale Vereinigung für Individualpsychologie besproken.

Het onderwerp van bespreking op 20 November was de hoge bloeddruk. Dr. Delhez ging hierbij uit van het proefschrift "De klinische psychologie in dienst van de problematiek van de essentiële hypertensie, waarop Dr K.J.M. van de Loo promoveerde. Eén van diens stellingen luidde: Voor het begrijpen van de intrapsychische verhoudingen bij lijders aan essentiële hypertensie opent de Individualpsychologie van Adler belangrijke perspectieven.

Bij zijn onderzoekingen was gebleken, dat een groot deel der lijders aan te hoge bloeddruk een zekere overeenkomst in karakter vertonen. Vaak constateerde hij: chronisch verdrongen agressie, protestvolle onderschikking, overmatige activiteit, perfectionisme, innerlijke rusteloosheid bij uiterlijke evenwichtigheid, grote zelfbeheersing.

De constante spanning wordt via het vegetatieve zenuwstelsel o.a. overgebracht op het bloedvatenstelsel. Daar dit een gesloten systeem is, dus zonder "uitlaatklep", kan dit apparaat onder hoge druk komen te staan. De aanlegfactor speelt ook hierbij weer een rol.

Bij de behandeling is het nodig om de patient tot een omstelling in zijn levenshouding te brengen. Hij moet leren zich te ontspannen en tot een practischer leefwijze overgaan.

C.A.H.-B.

MEDEDELINGEN BIBLIOTHEEK.

Bibliothecaresse: Mejuffrouw L.C. van Dijk,
Vossiusstraat 51 bel.,
Amsterdam Z.

AANVULLING VAN DE CATALOGUS.

- Dr.18. Dreikurs, Rudolf ; Individualpsychologie.
De.1. Deutsch, Leonhard ; Guided Sightreading.
Mü.2. Müller, Dr Alexander ; Du sollst ein Segen sein.

De catalogus, compleet met supplement, is verkrijgbaar á
f. 0,25. Nieuwe aanvullingen worden steeds in het Mededelin-
genblad bekend gemaakt, zodat men de lijst zelf kan bijhou-
den.

Men kan alle boeken gratis lenen, behalve de op de litera-
tuurlijst van de cursus vermelde, omdat we die voor de cur-
sisten beschikbaar moeten houden. Op deze lijst staan thans:

- Dr. Alfred Adler: Mensenkennis (I);
" " " De psychologie van het individuele op
school en in het gezin (I);
" " " Techniek der Individualpsychologie.
2e deel.
" " " Die Seele des Schwererziehbaren Kindes.(II)
" " " Praxis und Theorie der Individual-
psychologie (II).
" " " Über den Nervösen Charakter. (II).
" " " Levensprobleem (II);
" " " De zin des levens (keuze II);
Dr. Rud. Dreikurs: Hoe voed ik mijn kind op (I);
" " " Individualpsychologie (I);
Dr. Fr. Künkel; Einführung in die Charakterkunde (I);
" " " Opvoeding tot persoonlijkheid (I);
Sofie Lazarsfeld: De vrouw en haar levensgezel (keuze II);
Dr. P.H. Ronge: Individualpsychologie (II);
" " " De psychische opbouw der persoonlijkheid
(keuze II);
Prof. Dr. O.Spiäl: Am Schaltbrett der Erziehung (keuze II);
Dr. E. Wexberg: Individualpsychologie (I);
Dr. " " Sorgenkinder (II).

Op de volgende wijzen kunt U boeken verkrijgen:

- a. op de cursus, Maandagavond halfnegen C.S. Amsterdam;
- b. bij Mej. van Dijk aan huis (afhalen in de week na aanvraag);
- c. per aangetekende zending (kosten: f. 0,45, s.v.p. in postzegels opsturen);
- d. op de bijeenkomsten van de Werkgemeenschap, mits Uw aanvraag een week van te voren bij Mej. van Dijk is.

Onze bibliotheek is een kostbaar gemeenschappelijk bezit, sommige boeken zijn zelfs onvervangbaar, omdat ze niet meer te krijgen zijn. Maakt U gerust zoveel mogelijk gebruik van de bibliotheek, maar behandel de boeken met uiterste zorg en stuur ze, indien U ze niet persoonlijk bij Mej. van Dijk terug kunt brengen, direct na lezing aangetekend terug, dan kunnen anderen er weer van profiteren. (Een paar maal zijn boeken zoekgeraakt. Het bleek dus noodzakelijk de zendingen altijd aan te laten tekenen).

Uit het zeer arme Griekenland komt een verzoek om Individualpsychologische boeken. Men wil die in de Nationale bibliotheek plaatsen, om studenten de gelegenheid te geven zich op de hoogte te stellen van de Individualpsychologie.

Indien iemand een boek ongebruikt heeft liggen en het voor dit doel wil afstaan, kan hij het sturen aan Mevr. Hoogendoorn, Jozef Israëlskade 98 '11, Amsterdam Z., die dan voor verdere verzending zal zorgen.

SPROKKELHOUT.

Wer einsam ist, der hat es gut,
Weil keiner da der ihn was tut.

Wilhelm Busch.

Ein jeder hat wohl seinen Sparren,
Doch sagen tun es nur die Narren,
Der Weise schweigt.

Wilhelm Busch.

Nicht die Vollkommenheit ist die Frage,
sondern das Fortschreiten.

Franklin.

Nun wollen wir mal sehen wer
stärker ist: Ich oder Ich!
